

EL CARD

Tardor de mil nou-cents trenta-sis. Un matí,
jo anava trist i sol. I un card em parlà així.

- No temis. A l'hivern, quan les herbes mesquines
sentiran sota el glaç calcigar-se el seu cos,
pensa en mi, viatger que no saps on camines!

Als erms, quan fa més fred, jo encara dono flors,
encara que tots els pètals siguin espines!

• GLOSSARI

Card: m. Herbacol. Herba de la família de les compostes, robusta, semblant a la carxofera, però de fulles i bràctees involucrals espinoses, i amb els capítols d'un blau intens, cultivada per aprofitar-ne les penques, comestibles quan són tendres, les flors per a fer quallar la llet, les arrels com a medicinals, i també com a planta ornamental (*Cynara cardunculus*).

Mesquí, -ina: adj. Gasiu, mancat de tota liberalitat, mancat de generositat moral.

Calcigar: v. tr. Trepitjar, posar el peu (sobre algú o alguna cosa) recolzant-l'hi.

Erm: m. Lloc no conreat, desert, àrid, amb vegetació esclarissada, formada sobretot per plantes herbàcies o per petites mates. Lloc inhabitat, desert, on es retiren una o més persones per fer vida religiosa.

- **HORIZÓ D'EXPECTATIVES: Presentació del poema. Què suggereix? Què diu?**

Parlem del títol, què ens suggereix un card? De què ens pot parlar aquest poema? És un card tan bonic com per dedicar-li un poema? Per què ho deu fer, el poeta? Si no recordem com són, observem fotos de cards i mirem-ne els colors i les formes.

- **CLAUS PER A AFAVORIR LA COMPRENSIÓ**

LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA (1936-1939)

extret de http://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_Civil_Espanyola

La Guerra Civil espanyola (17 de juliol de 1936-1 d'abril de 1939) va ser un conflicte bèl·lic que va enfrontar el govern de la Segona República espanyola, que tenia el suport de les organitzacions d'esquerreres, contra una part de l'exèrcit i de les organitzacions de dretes. Va ser un fet històric decisiu de l'Espanya del segle XX ja que el cop d'estat i la posterior guerra civil van representar la culminació de totes les contradiccions socials, polítiques i ideològiques que s'havien generat a la societat en el decurs dels decennis anteriors.

La guerra es va iniciar amb un aixecament militar el 17 de juliol de 1936 a la guarnició de Melilla, que l'endemà es va estendre arreu de l'Estat. El president Santiago Casares va ser substituït per José Giral, qui va ordenar el repartiment d'armament entre la població civil, facilitant la derrota dels insurrectes als principals nuclis industrials, Madrid i les capitals mediterrànies, però el fracàs de la revolta va donar pas a una guerra llarga i sagnant.

Les tropes de l'exèrcit africà van creuar l'estret de Gibraltar i es van unir a les del general Queipo de Llano a Sevilla, i a la vegada, el seu ràpid avanç els va permetre contactar amb l'exèrcit del Nord, comandat pel general Mola. Durant el 1937 la guerra es va lliurar en tres fronts: l'intent franquista de conquerir Madrid i el nord industrial, mentre els republicans intentaven infructuosament dominar les principals ciutats de l'Aragó.

El general Francisco Franco va llançar una ofensiva en el front d'Aragó el maig de 1938 per arribar al Mediterrani i dividir el territori dominat pels republicans, objectiu assolit amb la ocupació de Vinaròs el mes d'abril. La reacció republicana va ser una ofensiva sobre la línia de l'Ebre, que significà la campanya més llarga i sagnant de la guerra civil. La batalla de l'Ebre va acabar amb la derrota de l'exèrcit republicà i va deixar el camí lliure per a l'ocupació franquista de Catalunya; fet que va precipitar la fi de la guerra. Franco la va donar per acabada l'1 d'abril de 1939, tres dies després que el coronel Segismundo Casado lliurés Madrid.

La rereguarda republicana havia viscut situacions difícils que van afeblir la seva capacitat a causa de les divisions entre els diferents partits polítics i forces sindicals que en molts llocs van simultaniejar l'esforç de guerra amb l'intent d'organitzar una revolució social. La rereguarda de la zona *nacional*, en canvi, va tenir una direcció política i militar molt més centralitzada, que el suport de l'Alemanya nazi i la Itàlia feixista, va fer més efectiva, i una repressió que va continuar durant la dictadura franquista contra els moviments d'esquerra i la cultura i la llengua catalana, basca i gallega.

La guerra va precipitar la desintegració de l'estat de dret per culpa de l'aixecament militar, la radicalitat incontrolada dels cenetistes, les venjances per motius religiosos i polítics, la pèrdua del patrimoni

religió a causa de la crema i destruccions diverses i la gana de la població per l'esforç de mantenir una guerra i els estralls dels bombardejos, agreujada per la presència de milers de refugiats espanyols procedents de la resta de l'Estat.

La postguerra va generar una nova brutalitat un cop ocupat el país: odi a l'autonomia catalana, la repressió contra la llengua i la cultura pròpies. A Espanya va ser derrotada l'esquerra, a Catalunya, a més, el catalanisme. La guerra a Catalunya va deixar «una societat trasbalsada, dividida, esporuguida». Els ideals d'una Catalunya autogovernada van ser malmesos per la guerra durant decennis, i difícilment es podia retornar a l'esperit exaltat del 14 d'abril de 1931 o de l'Estatut de Núria de 1932. La Guerra Civil espanyola havia deixat massa odis, morts i assassinats.

La significació de la derrota republicana a casa nostra

S'ha calculat que mig milió de catalans van creuar la frontera, i si bé molts van tornar, altres s'hi van quedar o es van exiliar a Mèxic, van trobar la mort en camps de concentració o en la nova guerra mundial que estava a punt d'esclatar. Mentre els gendarmes francesos conduïen els soldats i civils cap els camps improvisats a les platges de Sant Cebrià i Argelers, i més tard a i Barcarès i Gurs, el govern francès no estava preparat per a rebre un allau de gent, i tampoc no volia complicar les seves bones relacions amb els vencedors. Els refugiats van haver d'enfrontar-se a la fredor; l'hostilitat, el desconcert, la pietat o el rebuig gairebé col·lectiu d'un poble que el 1936 havia estriat un Front Popular. Sota la pluja, el vent, el fred, la neu, per la manca de queviures i de medecines, amb l'escampall d'epidèmies morien els refugiats. Sobretot el més febles, les criatures.

A l'interior, les autoritats franquistes van cercar suports, complicitats i col·laboracions. Molts patiren el regust de la repressió: afusellaments, vexacions personals i familiars, espoliació econòmica, ciutadans de segona categoria, amb deures però sense drets. Es va incitar a la delació i a la denúncia, responent a la voluntat política d'implicar, directament o indirectament, el màxim de persones en la repressió: els uns perquè es beneficiarien de les depuracions, altres per satisfer les ànsies de revenja i altres per fer mèrits.

Així, els sospitosos de suport a la República que van restar al país, se'ls va enviar a les presons, com ara la Model de Barcelona o el Castell de Montjuïc, d'on molts sortiren amb la salut malmesa per sempre. Una vegada eren posats en llibertat, s'havien de presentar periòdicament a la Guàrdia Civil i no podien exercir cap càrrec públic. L'onada repressiva no va ser puntual, sinó que va tenir una dramàtica persistència, puix l'estat de guerra decretat el juliol de 1936 no fou derogat fins el 7 d'abril de 1948.

Josep Maria Solé i Sabaté xifra en uns 4.000 els catalans executats a Catalunya. No foren més perquè molts es van exiliar. Els afusellaments dictats pel franquisme es van caracteritzar per la seva planificació sistemàtica: «calia executar arbitràriament per demostrar el poder i la força, per instaurar el terror fins al moll de l'os de la societat civil. Franco convertí Espanya en una caserna regida per la jerarquia, la disciplina i el tuf d'encens».

La llei de Responsabilitats Polítiques del 9 de febrer de 1939 i la de «Confiscación de Bienes Marxistas» del 23 de setembre del mateix any, van concretar que les propietats immobles, mobles i els recursos econòmics dels partits, sindicats, associacions, entitats, publicacions, emissores de ràdio serien espoliades, passant una part al patrimoni de diferents organismes del nou Estat i la resta seria subhastada. Els

diaris d'esquerra van ser espoliats i van passar a formar part de la premsa del règim. Les persones exiliades, en alguns casos, van ser desposseïdes d'una part del seu patrimoni (cases, mobles, terres....). A les administracions públiques van ser depurades totes aquelles persones no addictes al règim i en el sector privat, l'exercici de certes professions liberals va ser també objecte de depuracions obligatòries en tots els col·legis professionals (advocats, metges...). A les empreses privades (bancs, fàbriques...) també es van dur a terme, però van dependre fonamentalment de la decisió de la direcció de l'empresa.

Tots els partits polítics i sindicats van ser proscrits i perseguits, la llengua i la cultura catalanes van ser prohibides públicament, arreu es va imposar una dura reacció social, i al carrer va irrompre una nova simbologia plena de banderes imperials i salutacions a la romana. Josep Benet i Morell va afirmar que el franquisme cercava «la desaparició de Catalunya com a minoria nacional dins l'Estat espanyol, amb la destrucció de la seva personalitat lingüística i cultural»

Altrament Franco va aplicar una política econòmica autàrquica que va mantenir l'Estat en una situació d'aïllament internacional i de subsistència estricta durant més d'una dècada.

Més informació:

La guerra civil espanyola

<http://www.xtec.cat/~jbuxader/historia/temes/escat/guerracivil.htm>

Lleida en la guerra civil espanyola (1936-1939), tesi doctoral de Joan Sagués San José

http://www.tesisexarxa.net/TESIS_UdL/AVAILABLE/TDX-0118110-181922//TJSSJ1de1.pdf

• ACTIVITATS

1. Pensa en el que va passar el 1936 a Espanya. Fixa't en els adjectius "trist i sol", per què Màrius Torres se sent així?

Aquí tenim una referència al món real del poeta i la guerra civil espanyola.

2. Fixa't ara què li diu el card: "no temis". Què creus que ha de témer el poeta?

Pensa en la realitat que l'envolta: malaltia, guerra, enyorança de la família, solitud... és el món real i el món personal del poeta que se'ns revelen aquí.

3. Per què el poeta diu que les herbes són "mesquines"?

4. Havies sentit mai la paraula "calcigar-se"? Saps què vol dir? Com creus que s'ha de sentir el card, a l'hivern? Compara -ho ara amb com se sent el poeta ("trist i sol"). T'adones com la natura acompanya el sentiment del poeta?

Aquí tenim una referència al món artístic de Màrius Torres ja que, des del Romanticisme, la natura apareix en la literatura com un element viu, que sent el que sent l'escriptor i se'n fa solidària.

5. Per què el card s'adreça al poeta amb l'expressió "viatger que no saps on camines"? A quin camí es refereix? I per què no sap on camina? En quin sentit està perdut?

Adona't de la desorientació tan gran que reflecteixen aquestes paraules i pensa per quin motiu Màrius Torres es pot sentir

desorientat.

6. Fixa't en els dos versos finals, semblen un cop de puny a la taula. Màrius Torres sovint acaba els seus poemes amb una reflexió final, de vegades tan dura com la paraula "erms". Què té de valuós el que fa el card?

Que malgrat tot, resisteix i encara treu unes flors que li serveixen perquè els altres s'adonin (a través de la punxada) que encara es viu.

7. Ara expliquem per quin motiu el card li diu al poeta que es fixi en ell i el prengui com a model. Les flors/espines i la resistència al fred, quin paral·lelisme tindran amb el poeta i la seua obra? Si penses en la guerra i en les idees polítiques de la família Torres-Perenya, quin és l'hivern al qual s'endinsa el poeta?

L'hivern i el fred representen la guerra amb tot el dolor que comporta: la pèrdua de la família i la destrucció dels ideals polítics.

8. Observa aquestes fotos sobre cards. La primera és una foto modificada i s'assembla a una pintura, a l'altra la caragolina no nota les punxes. En quin sentit podríem dir que són artístiques o poètiques? I les restants, et semblen artístiques?

Ethel Martínez Sobrado - Cardos en verano - Acrílico - 100 x 1,20

<http://trementina45.blogspot.com/2007/02/amat-bells-i-roig.html>

9. Fes l'anàlisi de la mètrica, rima i estrofisme d'aquest poema.

EL CARD

Tardor de mil nou-cents trenta-sis. Un matí,	A 12 masc.
jo anava trist i sol. I un card em parlà així.	A 12 masc.
- No temis. A l'hivern, quan les herbes mesquines	B 2 + 10 fem.
sentiran sota el glaç calcigar-se el seu cos,	C 12 masc.
pensa en mi, viatger que no saps on camines!	B 12 fem.
Als erms, quan fa més fred, jo encara dono flors,	C 12 masc.
encara que tots els pètals siguin espines!	B 12 fem.

Els versos són d'art major (dodecasíl·labs o alexandrins).

La rima és consonant excepte en els dos primers en què només rimen les vocals; masculina, als versos 1, 2, 4 i 6; i femenina, als versos 3, 5 i 7.

Com que les estrofes de 7 versos en català són pràcticament inexistents però l'autor ens presenta el poema en una sola estrofa podem explicar que aquest és un fet ben estrany. També podem remarcar els dos versos aparellats de l'inici.